

Цетиње, 28. априла.

Цариградска револуција (ако она у потпуности уопште може добити такав назив) није занимљива само по разноликости ријетких догађаја, већ и по шаренилу идеја. Као и увијек, у свакоме крупном догађају пажњу свијета више привлачи спољашња сценерија. Мало је пак онијех, који одмах могу да схвате и ухвате крај и почетак покретачке мисли, која је или у дубини, или у позадини. Догађаји каквога бурнога времена изгледају као недјелна позорница, на којој се лака драмска роба, по нижој улазној цијени, даје на уживање нижем свијету, т. ј. свијету са нижим умним способностима, у коме, разумије се, може бити и високих по положају и новцу. Неко воли спектакле при бенгалској ватри, и он ће, кад види призоре проливања крви, зинути и цијелу своју оцјену слити у једно отегнуто: а-а-а-а! Неко опет гледа такве призоре, ћути и грози се, а са размишљањем стиже доцније. Памет је и иначе увијек у позадини. Није се залуд одавно рекло: пљева и празне тикве пливају по површини воде. Разум из садашњости извлачи наук за будућност. Из мисли, које је оставила прошлост, црпе искуство за рад у садашњости.

Крупни догађаји у нашем источном сусједству нема сумње да су код цијелога образованог свијета изазвали велику пажњу. Елементи нереда, којих је у XX. вијеку у свакој културној држави све више, плескали су. Хладни и себични интереси разних крупних и моћних, којима није у рачуну да се Отоманска Империја брзо и без великих потреса консолидује, у потаји су правили радосно лице и под маском слободе и равноправности, које су им само на језику, уживали су у читању страшних вијести из Цариграда. Они пак, који управљају државама и народима — а ти имају исти задатак и исте тешкоће како у милитаристичкој Немачкој, тако и у републиканској Француској — ћутали су и чекали да дође ред на улогу разума, који треба и мора да буде њихов једини савезник. Та је улога сад на реду. Сад нико више неће моћи рећи, да се нешто жели прејудиирати. Али, нико не може рећи ни то, да се крупне политичке промјене, извршене на онакав начин у Цариграду, никога не тичу. Истина је, да по међународној куртоазији свако изван Турске треба да буде равнодушан посматрач њихових домаћих ствари. И они су, као и сви народи у оквиру своје државне заједнице, док год теже цивилизацији, сами ковачи своје судбине. Како буду сковали, онако ће им и бити. Ми, као добри њихови сусједи, можемо рећи озго

и једну жељу: нека скују за себе најбоље, јер нам се интереси у једној јакој тачци додирују. Па ипак, ни ми, ни остали свијет не може остати равнодушан према идејама њихове револуције. Идеје цариградске револуције нијесу турска домаћа ствар, као што у опште ни једна идеја, кад уђе у јавност, не може да се схвати као искључива својина појединца, или држава. Оне нијесу трговачка роба, која се на државној граници подвргава царинским прописима; оне нијесу сумњив путник, чији је улазак у страну територију лако спрјечити простом полициском мјером. Зато се оне, без икакве замјерке, могу и морају подвргавати критици разума. Кад се оне оцјењују, не оцјењују се у исто вријеме и догађаји, који су их створили.

Идеја револуције у данашњем цивилизованом свијету сматра се као хаљина старе моде. Може је ко, у оскудици боље, љепше и новије, обући; али кроз пристојно и модерно друштво неће проћи без подсмјеха. Мјесто револуције дошла је мисао еволуције — поступнога усавршавања. Данас се тежи, да се једна незаконитост не уклања незаконитим путем, јер се тијем долази до побједи законитости. Неваљали режими не смију се замјењивати бољим режимима помоћу незаконитих средстава. И најбољи режим, ако се родио незаконито, промашиће цијел. Вјероломник на власти не треба да се уклања помоћу вјероломства. Добрим дјелима не даје добру квалификацију само добра намјера, већ и добра и законом допуштена средства, до којих се помоћу истих долази. Не вриједи данас апсолутно ништа начело: циљ оправдава средство.

Војска не смије да буде фактор у унутрашњој политици државе. Не може да буде војник под заставом критичар својих официра, и да, под утисцима мрачнога магновења или себичне агитације изван војних редова, одређује и прописује, шта ће и како ће његови официри о овоме или ономе мислити. Не може се ни у једној држави (разумије се ни у републици) допустити, да официри прописују, какву ће унутрашњу или спољашњу политику водити њихов врховни командант, који је као владалац у монархији и политичка личност, или по каквим ће начелима управљати државом поједине владе и странке. Гдје би било обратно, ту не би било војске, већ униформисаних политичара, који би постали опасни за напредак, јер се не би могли ставити под контролу парламента. Војска је потпора реда и законитости унутра, а одбрана споља. Сиђе ли са тога земљишта, није више војска. Несавјесни и залутали полити-

чари, који војску употребљују за политичке сврхе, поред тога што ће исту разрушити, пашће напошљетку као жртва исте војске, јер: „ко се мачем служи, од мача ће и погинути“. Рекао је један велики државник: „генерали политичари добијају побједу на политичком пољу у борби с унутрашњим, а губе побједу на бојноме пољу у борби са спољашњим непријатељем“. Тешко војсци и држави, у којој дају правце управе официри, и у којој за свој рад политичке личности морају да полагају рачун политички неодговорним генералима. Једно зло рађа друго, и онда није чудо, ако они, који треба да слушају, почну заповједати, и обратно. Пошљедица ће одмах доћи: неред, расуло, пад ауторитета, слабљење дисциплине, расцеп у партије, гдје партија не смије бити и т. д., а све то заједно поткопаће темеље, на којима почи свака држава, имала она монархиски или републикански облик владавине.

Пошљедњи цариградски догађаји оставили су иза себе такве и сличне идеје. Задржали смо се само на главнијим, које јако упадају у очи, и против којих се буне појмови, који данас владају међу културним државама и народима. Могли би још ријеч двије да кажемо о идеји гонења „пристајца старог режима“. То је одиста трагика свију т. зв. слободњачких режима, који су поникли из нереда, да незаконитим средствима и грубим насиљем, под изговором повјерења већине, до истребљења гоне своје противнике. Они хоће слободу само за себе. Они хоће да утврде слободу помоћу насиља! Тијем изазову реакцију у духовима и сруше се сами од себе, јер незаконитост и насиље не губе ни мало од своје суштине, вршио их какав тиранин и крволок, каква назадна клика, или каква неписмена већина.

Бечке махинације

Махинације су бечке на гласу. Нико тако вјешто не оперише као он. Захваљујући раздробљености народности и нетрпељивости која међу њима влада, Беч је увијек, сваком даном приликом, врло вјешто умно да искористи несвесно стање које влада међу народностима у монархији. Ако је требало, да се што од Пеште одузме, па да се Угарска другим задовољава, увијек су за то погодно служиле народности у Угарској. Ако је требало да се Пешти каква опомена да и да се присили на нешто, опет су те исте народности биле ту да Бечу послуже да постигне оно што жели. У кратко: народности су биле монета за поткусуривање, а Угарска да послужи циљевима бечког Балплаца.

То се и сада јасно испољава.

У Угарској је криза. Она још траје. Потекла је ушљед захтјева угарске владе о оснивању угарске самосталне банке. Аустрији тај захтјев није конвенирао и она га је одбила. То је изазвало министарску кризу, то пријети опстанку угарске коалиције и наговјештава политичку кризу. Беч све то добро види, зна политичаре угарске и својим вјештим махинацијама хоће да постигне да буде и

„сит вук и овце на броју“. Зато је и дао концесију Угарској да може у анектираним земљама отворити привилеговану банку, па шетету тамошњег живља. То јој је реванш. Накнађује им у Босни оно што им не може дати у Угарској.

То је с једне стране.

Народ Хрватске и Славоније има вазда разлога да буде незадовољан. Нарочито његово незадовољство је према Мађарима велико. Беч то својим махинацијама хоће да искористи. Зато и настојава да придобије симпатије Хрватске и да изазове још јаче негодовање противу Угарске. Он врло добро зна, да његова политика може просперирати само тако ако су народности у монархији поцјепање, ако међу њима нема заједнице и ако се међу њима шири завист и суревњивост.

И зато бечки политичари једним ударом хоће да убију двије муве. Пешти су, у неколико, замазали очи, сад треба замазати очи другим народностима.

Зато се из Беча крећу бечки општинари. Они путују за Сарајево, али у томе путу не обилазе Загреб, главни град Хрватске и Славоније. Хоће Загребу да поклоне своју пажњу и да га удостоје својом посјетом, хотећи тиме да даду на знање како ипак они воде рачуна о Хрватској. У Бечу се врло добро зна, да ће та посјета имати политичке важности. Дочек бечких општинара у Загребу има да послужи корисно циљевима бечког Балплаца. Свака демонстрација противу Мађара за њих је двојак корист. Привући ће се Хрватска Бечу и даће се на знање Угарској како Беч није сам. И посјета Сарајева такође је у томе циљу.

Политика бечка и сувише је јасна. Пешти је бачен комад и рекло им се: Ево вам, запушите уста и будите задовољни овим. И указујући им на Загреб, односно бановину, и Сарајево, односно анектиране земље, даје им се знак, да су усамљени и да је један миг из Беча довољан, да се Пешти одузме чак и оно што сада има. То да се постигне послужиле народности, које ни мало нијесу задовољне Пештом и њиховим радом; народности, које су толико огорчене противу Угарске, да је само један миг довољан, па да се сложио оборе противу свега што је угарско.

Бечке махинације нијесу нове. Нијесу ни сакривене. Оне су толико старе и толико јасне, да их свако прозира. Па и поред свега тога оне лијепо пролазе, просперирају и — пале. То је од туда што у Бечу врло добро знају с киме имају посла, а они о чијој се кожи ради толико су завађени, толико застраћени, да се никако не могу отрести од својих заблуда.

У Пешти врло добро знају за бечке махинације и за опасност која им отуда пријети. Знају, да су слијено оруђе његово. Па опет Пешта није ништа учинила да то зло по себе и своје интересе отклони. Није ни један корак учинила да изађе у сусријет народностима, да их задовољи и да их придобије за себе. Напротив, државници угарски увијек су само повећавали негодовање и мржњу народности противу себе, задовољавајући се осмејима из Беча и уживајући у платонској љубави коју им Беч пружа.

И остале народности у монархији исто тако добро знају за махинације бечке и за опасност која им од туда пријети. Знају, да су слијено оруђе у рукама Беча у тревњу са Угарском. Па опет оне нијесу ништа учиниле, да се тога зла опросте. Напротив, увијек су објеручке прихваћали бечке махинације и обарали се противу Угарске, и ако су биле увјерене, да им Беч није ништа ближи од Пеште и да им није ништа мање зла учинио. То се и сад испољава. У Загребу се топе од мрља због гостију из Беча. Бечлијама се спремају сјајни дочети и славодуши. Силан се новац арчи. Одрећено је за дочек 15 хиљада круна. Хоће да се утркују у свечаности. Радосни су, што им Беч пружа прилике да могу демонстрирати противу Мађара и срећни су што је Беч милостив, те им омогућава да излију свој гњев на Мађаре, па ма то и у корист Беча.

И код таквог стања ствари није никако чудо што им овако и иде.

Оружање великијех сила

И ако је отклоњена опасност од рата, која је пуних шест мјесеци пријетила, да ће запалити Балкан, осјетио се нагли покрет у држању великијех сила. Оне су се стале да групишу, да учвршћују своје везе и да се оружају.

Оружање њихово врши се грозничаво и узима много веће размјере него је до сада узимало.

Енглеска је стала да увећава своју поморску силу, а Њемачка се за њом отисла, те је и она свима силама прегла да је достигне. И Аустрија не сједи скрштенијех руку, а сада долазе гласови о наоружању Италије.

Италија озбиљно настојава, да подигне и унаприједи своју војску. Комора је одбрла ванредни кредит од 223 милиона лира, од којих ће се употребити 90 милиона на утврђења, а 75 милиона на артиљерију и машинске пушке. Нарочита се пажња обраћа утврђењу сјеверо-источне границе и Мљецима.

Уз то се ради и на томе, да се број регрута повиси како би војна снага Италије у ратно доба износила 1,700.000 војника.

И на појачању флоте такође се ради. Италија тежи да одржи свој престиж на Јадранском Мору. Тога ради одлучено је, да се саграде девет ратних бродова типа „Dradnoughts“. У мају мјесецу биће довршен највећи и најачи галијански брод „Данте Алиђиери“. Он је дуг 15.840 метара, а широк 2.660 метара од 19.000 тона, а брзине 20 миља.

Из свега тога види се, да Италија, и ако још стоји уз тројни савез, сву своју војну снагу удешава према Аустрији, не дозвољавајући да она ни у чему од ње одмакне, онако исто као што се Њемачка пасти да достигне Енглеску.

Све то показује да мир не почива на јакој основи и да у њ не вјерују чак ни они, од којих у главном и зависи.

Пут намјесника Далмације

— нарочити извјештај —

Дубровник, 26. априла

Намјесник Далмације Нико Нардели, онег се отиснуо на пут по Далмацији. Само овог пута његов пут није исте сврхе као раније. Прије је путовао да види расположење у народу и његове националне тежње, а сада хоће, бар се тако вели, да ослушне њихове жеље и потребе. Хоће да се лично увјери од самога народа шта га боли, шта га притискује и шта му недостаје.

Мислило се, да ће овога пута сићи, као и раније, и до Боке. Али он то није учинио. Свој пут завршио је у Дубровник и вратио се. Кажу, Боку је оставио за доцније. Као вели кад је чекала толико, нека причека и даље.

У путу до Дубровника он се заустављао на више мјеста. Примао је депутације, разговарао се са људима из народа, пружао му поуке, на и обећања није штедио.

Хоће ли његов пут уродити каквим плодом не знамо. Сигурно је, да народ од тога пута неће никакве користи видјети. То је сигурно.

Народ у Далмацији осуђен је да се успављује лијепим сновима. Кад год је

требало лијепих ријечи, обећања и заваравања, то му није мањкало. Тога је имао у изобиљу. Стварне помоћи он није ни од куда добијао и није никакво чудо што је и изгубио сваку наду на бољитак свој. Досадање га је искуство научило, да се нема чему надати, нити у кога своје наде полагаати, те се помирио с том мишљу, да је за то да држави даје све што се тражи, а ако што њему треба, да је дужан да се сам о томе постара. Аустријска управа над Далмацијом није му никакве користи донијела; напротив га је уназдила.

И овај пут намјесника Далмације то је засвједочио.

Сву своју пажњу намјесник је обратио на воду, путеве и здравља. Само је о томе расиптивао; само га је то интересовало. Држао је, нека народ има путеве, нека је здрав, па је добро. А како је томе народу у опште, може ли да живи, има ли начина да просперира, шта га тишти и шта му не достаје, те је у застоју и не може да напредује — намјесник се ни мало није наштио.

Народ је већ био упућен на то, а депутације су имале обиљежен дјелокруг кретања, те је сасвим и природно што је ишло све као намазано. Говорило се о путевима, води и здрављу.

Народ је био упућен и у то, да се мора малим задовољити. Зато они, који су хтјели да говоре о приликама у опште, и народном благостану, о напретку и о свему што би требало учинити да народу живот буде спошљивији и да се Далмација тргне из застоја и процвјета, нијесу ни прилазили намјеснику, него само они, који су имали малим да се задовоље: они, који су тражили за попу кућу, за сина право лова, за себе потрицу и оштету и томе слично.

Зато се и намјесник задовољио својим путем, као год и они, који су ишли на то да он тако глатко испадне.

Али у колико је он задовољнији, у толико народ има више разлога да буде њиме незадовољан. Пут намјесников није му никакве користи донио. Крај њега, намјесник се није морао ни трудити да предузима пут, јер о томе, што је на путу чуо и видјео, могао је, сједећи у Задру, исто чути. Шта више, народ је сад још више увјерен, да је у пуном разлогу кад тврди, да се нема ни од кога чему надати. Сву вјеру усредсређује у себи. Ако сам није у стању да се помогне, помоћ са стране неће му доћи.

Од лијепих ријечи и обећања из Задранико користи није видјео.

Мисли

Нико не може тражити да сваки посланик говори у Скупштини, да подноси питања и интерпелације, или да ради као члан одбора законодавне послове. Али сваки је посланик дужан да употребити своје право... Звати се посланик, а напустити скупштински рад, то значи проневерити народно повјерење.

Живот није само у борби него и у тихом, одмјереном, напредном раду.

О. — Како би свакоме добро било да бар половину савјета и замјерака пријатељу упућених за себе задржи.

Лако је бити освјетољубив, али се тешко узвисити над својим животинским појудима.

Политичар није онај који то име себи присваја; дјела његова казују је ли он политичар или не. Најзад, политичара има добрих и лоших.

Валси.

Српство

Не зна српски! Један трговац обратио се ових дана фирми Винченцо Инкиостри и синови у Шибеник трговачким послом, али му је на њемачком језику одговорено, да фирма није вична српској кореспонденцији! У Далмацији незнају српски!

Против српске заставе. У цијелој Хрватској дигли су се противу српске заставе и не дозвољавају, да се истиче. Ових дана је о Ђурђеву-дне била истакнута на цркви у Оточцу, али су је власти скинуле. Није се ни чудити. Такво је вријеме настало, да су постале и мртве ствари опасне само зато што су српског обиљежја.

Народна Одбрана у Србији. Српско патриотско друштво Народна Одбрана и поред тога што је отклоњена опасност од рата и даље дељује. Оно ће покренути у Биограду лист и пропагираће телесно васпитање у омладини, његујући витешки дух у српском народу.

Завршила рад. Народна Скупштина у Србији завршила је свој рад у овом заједану.

Стогодишњица. Ове године 19. маја навршиће се сто година од како је погинуо Стеван Синђелић на Чергу. Стогодишњица његове смрти прославиће се у Србији на свечан начин, те ће се том приликом порадити да се на мјесту на коме је погинуо подигне и велики споменик.

Помен † Јанку Веселиновићу. Српском приповједачу пок. Јанку Веселиновићу држаће се четворогодишњи помен на гробу му о Видов-дану.

Слобода штампе. Лист „Dubrovnik“ такве је среће, да га у пошљедње вријеме јако цлијене. Због тога мора да приређује друга издања, у којима се бјелина забрањених ставова обиљежава крупним словима: зашпиљено. Сад „Dubrovnik“ мјесто тога бјелину покрива крупним словима: „Слобода штампе“.

Далматински Сабор. Говори се, да ће Сабор Далматински бити сазван у јулу. Да не буде са њиме као са Хрватским Сабором, који постоји на папиру? Или се, зар, чека да се створи Босански Сабор? Да видимо.

Словенство

Чеси противу војске. Рекург општине Латич, у Чешкој, дошли су на приједлог с црном марамом око руке и са заставом, која је била обавијена црном траком. Жанџарми су одузели заставу и црне траке и написали имена демонстраната, против којих ће се повести истрага.

Наоружање Русије. Савјет за земаљску одбрану поднио је Думи приједлог за одобрење 40 милиона рубаља, о чему

се виједало на тајној сједници Думе. Ова сума је намијењена наоружању важних стратемских тачака западне Русије, а велики дио овог новца употребитиће се за набавку опсадних тонова и муниције.

Просвјета

Учитељско друштво „Нагошевић“. Главна скупштина ове најновије српске учитељске институције у Новом Саду одржана је. Према извјештају управног одбора за 1908. годину видимо, да је улог на штедњу био К. 93.539.62. — На мјенице позајмљено је К. 84.132.66. — Чист добитак изнаша К. 3.082.54; а дивиденде на акције К. 2003.66.

Књижара је заслужила чистог добитка К. 4.599.63. — Штампарија пак је заслужила за не пуних 10 мјесеци К. 1619.59.

Надзорног одбора извјештај примљен је без дебате на знање.

Регулација уредбе о учитељима у Будимпешти. По најновијој регулацији учитељ, који служи у Будимпешти, добије послје 10 година у име отплатине 50% од оне своте, која му је урачуната у мировину, и сваке године расте са 2% „док не дође до оне своте, која досијева послје 35 година службовања. — У мировину се рачуна редовна плаћа, петогодишњи доплата и на пошљетку доплата на скупшћу. Осим редовне мировине, коју би добили по навршеној 35. години службовања, добивају од те своте још 15% у име станарине. — Према овоме учитељ, који служи у Будимпешти, а ужива пет доплатака, имао би по навршеној 35 години службовања ову мировину: Основна плаћа К. 2200, у име доплатака К. 1100 и доплатак на скупшћу К. 430. Свега дакле К. 3730. Но на ову своту долази још 15% у име станарине, која чини К. 559.05. Према овоме свега К. 4289.05. — Учитељска удовица добива половину од ове своте. Даљом одредбом регулисана су права удовица у евентуалним приликама, а и мировина учитељица, која је нешто мања, од оне за учитеља.

Уређење учитељских плата. Пруски парламент вијећао је управо о уређењу учитељских плата. Ево главних основа: Сваки учитељ и учитељица треба да има прикладан стан или станарину. Темељна плата свега учитељства без обзира на мјесто износи за учитеља 1350 Марка (1580 К.), за учитељицу 1050 М. (1229 К.) Након седмогодишњег службовања добива учитељ 200 М., учитељица 150 М. доплатака. Таквих доплатака, који се подјељују сваке 3-ће године, има свега 9, тако, да након 31 год. службовања прима учитељ потпуну плату у износу од 3150 М. (3686 К.), учитељица 2400 М. (2808). Уз то ће учитељи примати скупаринске доплатаке — у мировину урачунаиве и то у градовима од 25.000—50.000 становника учитељ 400 М., учитељица 100 М.; у градовима са 50.000 до 100.000 становника учитељ 400 М., учитељица 200 М.; у градовима са више од 100.000 становника учитељ 750 М., учитељица 300 М. Ова је уредба задовољила учитељство у толико, што нема разлике у темељ. плати, али не задовољава га у гом, што за мање градове нијесу уређени скупарински доплатаци; што је темељ. плата нижа, но је учитељство предложило т.ј. 1500 М., и што је учињена раз-

ПОДЛИСТАК

КРАЈ МРТВАЦА

— Гамбриеле д' Анунцио —

(Свршетак.)

Од тада, пошто су односи између двије породице постали тјешњи, у Емидиу се роди једна од оних пијемих, бојаљљивих и усамљених љубави, које саживу младићеску снагу.

У септембру, прије по што би Емидио отишао у семинарију, обије породице извиоше једно послје подне, да уживају у шуми, крај ријеке.

Дан је био мек, и троја воловска кола лагано су ишла покрај расцвјетане тресе.

У шуми уживаше на трави, у једном округлом гају, који је био ограничен гигантским јабукама. Кратка трава била је препуна неког свитног љубичастог цвијета, који је пријатно мирисало: оvdје и ондје, унутра у шуми, кроз лишће, улазили су широки прамени сунца; а доље је ријека изгледала као да стоји, била је мирна као језеро, и веома провидна, тако да су се видјеле барске биљке, које су биле непознате.

Послије ужине једни се растурише дуж обале, други останаоше лежећи на трави.

Роза и Емидио етекоше се заједно: ухватише се под руку и упутише се етазом, угаженом међу јабукињима.

Она се сва ослањала на њега: кидала је у пролазу лишће са шибљика, жвакала је горка стабла биљака, затурјала је главу назад, да гледа како бјеже преје. Због покрета извуче јој се корњачки чешаљ из носе, која јој се објавно расу по раменима.

Емидио се саже заједно са њом, да дигне чешаљ. Движући се двије се главе мало додируше. Роза, држећи чело рукама, узвикиваше кроз смех:

— Ах, ах!

Младић је посматрао осјећајући како сав дрхта осјећајући да блиједи, и бојећи се да се не ода.

Онда скиде површима са једног стабла дугачку спиралу бршљана, обви је око витина, увиши их брзо, и зушцима чешља причврсти косу за потиљком. Зедено, но неко црвенкасто лишће, које се слабо држало, испадло је, неправилно, напријед. Она ушпа:

— Допадам ли вам се овако?

Али Емидио не преговори ни ријечи; он није знао ништа да одговори.

— Ах, ви нијесте љубезни! Да пијесте, може бити, пијем!

Он је осјетио жељу да падне на колена. И како се Роза смијала љутитим смјехом, он је готово осјећао сузе у очима због муке, што није могао наћи ни једне ријечи.

Кретоше се даље. На једном мјесту једна обрета гранична им запречаваше пролаз.

Емидио објема рукама расклопн пијераје и Роза прође испод зелених грана, које је за један тренут увенчаше.

Мало даље, павиоше на један бунар, на чијим су странама била два камена басена, правлна облика. Густа дрвета образоваху око бунара и изнад њега читаву шуму од зеленила. Ту је хлад био дубок, готово влажан. Дрвеће се сасвим огледало у води, која је допирала до половине ограда од опеке.

Роза, пружајући руке, рече:

— Како је оvdје лијепо!

За тим захвати, нежним покретом, у шаку воде и поче је сркати. Капљице су јој између прстију падале и квасиле хаљину.

Када загаси жеђ, понова захвати воду обе-ма шакама и љушко понуду другу:

— Пијте!

— Пијесам жедан — промуца Емидио смрзнут.

Она му баци воду у лице, наприједни готово презриво доњу усну. За тим се испружи у једном празном басену, као у ваљкој колијевци, опружавши ноге изван ивице, и мичући их немирно. У један мах се даже погледа Емидио нежним, чудним погледом:

— Дакле! Хајдамо.

Понова се кретоше, вратише се мјесту на коме су били остали, непрестано гугући. Косови су пјевали изнад њихових глава: они

су својим корацима просјецали хоризонталне спорове зракова, и шумски мирис је постајао све јачи око њих.

Неколико дана касније Емидио је отишао.

Неколико мјесеци касније Емидио се брат оженио Розом.

Првих година у семинарији богослов је мислио на младу снаху. У школи док су свештеници објашњавали Epitome historiae sacrae,¹ он је мислио о њој. У учионици док су се његови сусједи, саврвени иза отворених сточића, међусобно одавали саркастичним спенчама, он је постојано лице рукама и упуштао се у нешта привлачна. У први, док су одјекивале молитве Богородици, он се изазивајући у мислима мистичну Розу, јако удаљивао. И назирање да нешто није погодно, жаљен што није умео прихватити плод који му се пудио, тада су га сгршило мучили.

Дакле, то је било? Дакле, Роза га је једном вољела? Он је, дакле, био несвјесно прошао поред једне велике радости?

И ова је мисао постајала свакога дана све оштрија, све јача, све наметљивија, све мучнија. И сваког дана, он је због ње све то више трпио, док није у другој монотонијој богословског живота, ова мисао постала за њега нека врста неизлечиве болести, и како је било немогуће да се ствар поправи, њега

лика између учитеља и учитељца. Пруски школски часописи траже, да се уклоне ти недостаци.

Основне школе од г. 1829. Према извјештајима „Société de statistique de Paris“ растао је број школа од г. 1829. до г. 1902. правилно и то: г. 1829.—20.536; г. 1837.—52.779; г. 1866.—70.061; г. 1902.—85.232.—Докинућем редовничких школа пао је г. 1906. 7. број школе на 81.653. Дјечачких и мјешовитих школа било је г. 1832.—31.420; а г. 1906. 7. 62.415; дјечачких г. 1832.—10.672; а г. 1906. 7.—33.220. Број учитеља особља растао је много брже: г. 1837.—59.735, а до г. 1906. 7. нарастао је број учит. на 151.914. Ученика било г. 1834.—3.164.000; г. 1889.—5.623.000; г. 1905. 7.—5.585.000. Број писмених био је г. 1827.—42%, а г. 1905.—96%. И трошкове на школе су расли (изузев градње и уздржавање зграда) и то: г. 1855.—29.5 милиј. г. 1881.—116.5 милиј. — г. 1906.—181 милијун.

Обвезаност за полазак школе. До сада није било у Китају обвезаности за полазак школе, као ни школа, које би држава издржавала. Сада су покрајински мандарини примили из Пекина налог, да уреду у главним радонима народне школе на државни трошак. У школи не смије бити више од 50 дјеце. Дјечаци изнад 8 година морају полазити школу, а старији су одговорни за уредан полазак.

Дневне новости

Господарев повратак. Његово Краљ. Височанство Књаз Господар приспио је са Њ. В. Књазом Петром и пратњом прекрчује у Венецију, и отуда је на јахту „Румија“ данас продужио пут за Црну Гору.

Књаз Нашљедник у Берлину. На повратку из Петрограда Њ. Кр. В. Престолонашљедник Књаз Данило задржао се у Берлину.

Отпутовао на Крушевац. Његово Височанство Књаз Мирко отпутовао је јуче на Крушевац.

Киша. Кишовито вријеме још једнако траје. Густе оловни облаци наднијели су се над Цетињем и из њих се просипа киша, која у пошљедње вријеме на махове пада. Вријеме је захладнило као да нијесмо на измаку априла, но у сред зиме.

Србин путник. Као што из Америке јављају, 15. септембра прошле године кренуо је из Калифорније Стеван Стаменковић у намјери да пјешке пропутује цио свијет. Он је у Њу-Јорк стигао за 104 дана, а сада је кренуо за Европу. Американски листови су му и слику изнијели.

Пажња воћарима. Метеоролошко друштво, научно друштво, које се бави испитивањем појава у ваздуху и у опште у природи те према тим појавама закључује какво ће бити вријеме, предсказује,

да ће ноћу 28, 29. и 30. априла бити јак мраз. Како предсказивања тога друштва о времену почивају на научној подлози и врло многа се већ и обистинила, то би наши воћари, вртари, добро учинили, да се побрину, да их тај мраз не изненади. Они већ знају, шта у таквим случајевима треба чинити, у које доба ноћи треба палити суварак под воћке, како треба утрпати нежно биље и друго, те би добро било, да у томе поуче и своје неучке сусједи.

Досадна дјеца. Како је настало вријеме, када страни путници јатомице посјећују нашу земљу, то би се требало постарати, да се отклоне и све непријатности, које би имали. Једна од тих непријатности су и наша несносна дјеца. Она трче за странцима, просјаче и узнемирују их тако, да се странци морају ратосиљати од њих. Тако смо ових дана имали прилике да видимо како су неколико њих окупили једног странца, да је био принуђен да се убрзо уклони од њих. Надлежни би томе требали да стану на пут, као и то, да се побрину, да се Цетиње лиши великог просјачења, нарочито просјачења оних, који су способни да се радом исхрањују и који нијесу спали на то.

Скупштина Читаонице. Управа Цетињске Читаонице јавља свима својим члановима, да ће главна годишња скупштина бити сјутра, у сриједу, у 3 сата послје подне у Зетском Дому и моли чланове да у што већем броју дођу.

Забава у Зетском Дому. Сјутра у вече даваће се у Зетском Дому позоришни комад „Бидо“. Између чиновна свираће тамбурашки збор Радничког Друштва, које ову забаву и приређује.

Различности

- Криза у Угарској још није ријешена.
- Српски престолонашљедник Александар бави се у Соко Бањи, где ће провјести љето.
- Српски патријарх Лукијан Богдановић бави се у Темшићу.
- Српска дипломатска агентура у Србији била је уздигнута на степен посланства.
- Руски цар посетиће Брест у јулу мјесецу.
- Ових дана је пао снјег у горњој Аустрији, Босни, Херцеговини, па и у Солуну.
- У Аустрији је настала министарска криза.
- Познати полски књижевник Цепански умро је прошле недеље у Кракову.

Корисне биљешке

Мелем за рањава воћке. За воћке, које су зечеви прошле зиме оглодали, најбоље је средство, најбољи мелем, да се та рањава мјеста, прије свега, оштрим ножем добро састружу и шљедећим ме-

лемом замажу: узми 1 килограм катрана и 4 килограма просијаног пепела од каменог угљена. Све ово треба заједно добро измјешати и месити све докле, да буде као почвршће блато, па га онда, или одмах употребити, или га оставити за доцнију употребу, јер се на хладном мјесту остављен овај мелем, може дуго да држи. Ова смеса држи се на ранама намазана много дуже, но свака друга данас позната смеса за тај циљ; нити му худи преко љета јака врућина, ни преко зиме љути мразеви. Овај мелем и с тога је добар, што у катрану има карболне киселине, која свако појављивање штетних гљивица одмах у почетку сасвијем угуши. Поједини опити, испали су врло добро и дадоше задовољавајуће резултате. Ово је средство добро и за премазивање пресјека, кад се подебље гране на воћкама одсјецају. И за замазивање пукотина по хамбаровима, врло је добро, нарочито против мољца, жишка и других ситних штеточина, који се у пукотине по хамбаровима завлаче.

Шта се не смије садити близу кошница? Близу кошница не смије се садити црни ни бијели лук, купус, кељ, карфијол ни салата. Пчеле не подносе мирис овога поврћа, па кад у љету падну на ове биљке, оне се занесу и не могу више да се дигну оданде. Ко има близу кошница засађен купус, кељ, итд., наћи ће преко љета у њима мртвих пчела.

Љути рен. Ко жели љутог рена (крена) нека га не сади у јаку, нађубрену земљу. У нађубреној земљи бива коријење дебело, али по укусу благо, а у слабијој земљи бива, истина, тање али љуће.

Против маховине. Да поништимо маховину на старијим ливадама, треба узети што ситнијег пијеска, па га нагопити оском (стајском пиштвином), или, још боље, у кључалој води растопљеном чађу из оцака, па тим нагопљеним пијеском посути маховином обрасла мјеста. На тим мјестима, не само да ће маховине нестати, него ће ту и много бујније порастити питома трава.

Дуван против гусјеница. Многи су гусјенице и буваче с купуса (расада) и с ротквица растјеривали дуванским прашком. У јутру за росе, или послје залијевања, поспе се преко расада кроз сито прашак од дувана и поменути штеточине све се разбјегну, а гусјенице и цркавају од оне љутине, а расаду ово средство ништа не шкоди.

Народно здравље

Згодан начин за сузбијање туберкулозе. — У Немачкој је изашло одређење да рекрутске комисије при прегледу обавезника обрате нарочиту пажњу на туберкулозу. Ако при рекрутовању пађу каквог туберкулозног обавезника, дужност им је, да га одмах ослободе и мјесној власти упуте с нарочитом напоменом, да је јектичан. Мјесна власт његове општине има се даље постарати, да га смјести у које пјешнице, али да на други згодан начин обезбеди, како ће се сам болесник моћи правилно лијечити, а његова својта од заразе сачувати.

Учитељи у борби против туберкулозе. — Учитељи су у народу, а учитељи могу већ и на дјечу употребити, да се измалепа науче, како им се ваља јектичке чувати. А да тај посао изврше олакко, како би ваљало, потребно је, да се и они сами у томе питању поуче. Стога је пошљедња Међународна

Конференција против туберкулозе препоручила свима државама, да у своје школе, а нарочито у учитељске, уведу и предавања о туберкулози. Године 1907. одржан је у Пеиши, по налогу мађарског министра просвјете Апоњија, један тегај за учитеље и учитељске приправнике, у ком је стручачки наставник у 4 предавања приправницима разложио главне основе и појединости у борби против туберкулозе.

Дневна штампа у борби против туберкулозе. — У Белгији већ од неколико година велики број дневних листова доноси сваке недеље по који прилог који у популарном облику убрђује ово или оно питање у борби против туберкулозе... Тим начином је до сада белгиска публика обавијештена у свему, што јој ваља знати, да се сачува и одбрани од те ужасне болести. С таквом обавијештењем публиком лако је онда и љекарима и властима водити борбу против туберкулозе.

Бунвица за веселу браћу. — Нијан човек је на свако зло готов, и сваки ће грјех учинити (Св. Тихон). — Чешће се дешава, да у богатој кући дојкиња попије за 24 сахата по 1 литар вина, по 2 боце пива и 2—3 чашнице ракије... Тај начин је тамав подесан, да код одојчаде плавце — «фрасове» (Вајен). — Алкохол пуни наше болнице, наше луднице, наше тамнице. Он пустоши нашу земљу, јер узвишава смртне случајеве смањује рађање и рађа дјечу, који испаштају грјехе свога поријекла (Проф. Дебов). — Не буди међу пијавцима (Св. писмо; прича Солом.; гл. 23; ст. 20.) — Ракија здравље убија (Срп. нар. посл.)

Појачано дјевство алкохола. — Ма митомо наше живне — само да можемо што више алкохола у своје тијело унијети. У ракију и ликере међемо свакојаким миробина и зачипа, да нам што боље годе. Випо значинмо угљеном киселином да «реска» (шампањан), или га пијемо са гомом и разним крјетим водама. Црно опет грјешмо и гради-мо од њега «варешку». Прво па против хладимо а па гдјекада и «грејалицама» грјешмо... Само да угодимо страсти... А и ве питамо, куда то води? Нећемо ли да знамо, да се баш тиза средствима отровно дјевство алкохола појачава. Не само зато, што од тако удешена пића више попијемо, него што бисмо иначе попили, него и зато, што сви ти додаци и сви ти начини имају па наше тијело нарочито дјевство, којегга према алкохолу још више слаби. Зато се и статистиком може доказати, да весела браћа, која тако себи удешавају, од алкохола још више страдају.

Како алкохол гоји. — Познато је, да алкохол у неким извјесним приликама и гоји. Нарочито се то може рећи за пиво, и многи «пипавко» је такав од пива постао. — Само што та гојазност од алкохола није она права, здрава једрина, него једнострано нагомилана сала — управо болесно претварање тјелесних ћелија-радиници у масне ћелије-нерадинице. Особама, које се од алкохола угоје то се види и познаје. Лице им је истина пуно, али блиједо и као поднадувано или напирано. По гдјекада је модро и подбухло, а испод очнију се направе читаве кесине. Ход и покрети трони, а израз лица гуп и мртви. Па и поред све гојазности нити су здравији, ни отпорнији. Задувају се и зноје, чим више коракну. Па шта им онда вриједи таква гојазност?

Под у дјечијој соби. — У дјечијој соби ваља нарочито па под палити. Ако он није тако удешен као што треба, онда су дјеца изложена свакојаким опасностима. Нарочито су опасни за дјечу патоси, који се не могу члесто држати. Дјеца су несташна, па дјечу прашицу; махом се по патосу и играју, па ако је помет, лако се могу заразити. С тога је за дјечију собу најбољи патос, који се дјечу лако мокром крпом добро избриести.

Преглед дојкиња. — Од дојкиња се ниште, да је прије свега — здрава. С тога је потребно, међу једне и друге цјесме чули су се одјекрени удари жетави на рудини. Њих двоје су слушали. Може бити због каквог вјетрића, сад више није долазио исти мирис. Долазио је, може бити са Орландова брежуљца, јак мирис лимупова и поморанџи; може бити из башта Скалија мирис ружа, тако јак да у ваздуху давао укусе бонбона; може бити са баре Фарина долазио је њежан, влажан мирис флорентинске перунике, који је при удисању давао укусе прогутане воде. Њих двоје су још ћутали, па сандуку, непомични, савладани пољудом мјесечево ноћи. Пред њима се пошљедњи пламичак пагао повијао, и савјајући се плавило свијећу која је била при крају. Сваки час се чинило као да ће да се угули. Њих двоје никако се нијесу мицали. Стајали су ту узнемирени, очију напрегнутих и укочених, гледајући дрхтави пламен који је изумирао. На један мах појача вјетар да угаси. Тада, не бојећи се мрака, са узаяјном пољудом истовремено, човек и жена прибише се једно уз друго, загрлише се, саставише уста, изгубљено, слијено, не говорећи, гушећи се милошћима...

обузе неизмјерна малодушност, безгранична меланхолија.

— Дакле, он није знао! У собу су свијеће сада изгасиле. Кроз пера на затвореним капицама, уздиго су јаче струје вјетра и подизале су завјесе.

Роза, коју је латано обухватно дремеж, заварала је с часа на час очи; и како би јој глава надала на груди, ова их је одмах отварао.

— Јесте ли уморни? — упита богослов веома њежно.

— Ја, не — одговори жена, расањујући се и исправљајући се.

Али, у тишини, њоме опет овлада дремеж. Главу је била наслонила на зид; коса јој је покривала цио врат, па полуотворена уста издиго јој је сиоро и правилно дисање.

Тако је она била лијена и ништа на појвише било љукије по ритам груди и форма валаца, која се дала примјетити под лакош сунњом. Изненадни вјетар покрете завјесе и угули двије свијеће које су биле ближе прозору.

— Кад бих је пољубио? — помисли Емидио, под тренутном сугестијом тијела, по свјетрајући заспалу жену.

Још су се чуле људске цјесме у јупекој ноћи са свечаношћу литургијског такта, а на разним одстојањима одјеквали су одговори у различним тоновима, без пративе интону-

мената. Како је напољу пун мјесец морао бити високо, слаба унутрашња свјетлост, која је обилато падала на капке и продирала кроз отворе између пера, Емидио се окрете ка савршичкој постељи. Његове очи, спуштајући се у оштрој и првој линији лена, зауставише се неволно на руци, на надутој и жућкастој руци, мало згрченој, са модрим жилама на горњој страни; и одмах се уклонише. Мало по мало, у несвијесности сна, Розина глава, готово описујући полукруг на зиду, паде па узнемирена богослова. Нагиб лијене женске главе био је веома њежан у томе тренутку и, пошто је покрет мало пореметио сап, између једва подигнутих капака, примјети се траг зенице, који ничезну у боњачи, готово као лист љубичице у млијеку.

Емидио остане непомичан, са својим теретом на рамену. Он је задржавао дисање, бојећи се да не пробуди заспалу жену, јаво узбуђен због кучања срца, била и слијених очију што је изгледало да испуњава нијеку саду. Али, како је Роза и даље снавала, он осјети како слаби и подлијеже несавладљивој мекоти, гледајући ово женско грло, које је подваљак показивао као страшно, удивљући овај топао дах и мирис косе.

Нов повјетарац, пун ноћна мириса, пови и трећи пут пламен и угаси свијећу.

Тада, не мислећи више, не бојећи се ви-

ше, предајући се попуно искушењу, младичовек пољуби жену у уста.

При додиру она се нагло пробуди; отвори очи, погледа дјевера и сасвим поблиједи.

За тим, латано, привуни когу па потиљку, и ћуташе, усправивши горњи дио тијела, прибрани се, гледајући преда се у промјељиве сјенке.

— Ко је погулио свијеће?

— Вјетар.

Ништа више не рекоше. Обоје — остодаше на сандуку, као раније, сједећи једно поред другогга, додирујући се лако лактовима, у мучној неизвјесности, избегавајући са неком врстом свјесне моћи да њихова савјест ојекни догађај и да га осуди. Спонтано, обоје обратише пажњу на спољашње ствари, униосећи у ову радњу духа привидно јачину, трудћи се, и држањем тијела, да у томе успију. И мало по мало, нека затупјелост их обузимаше.

Цјесме се, у ноћи, настављаху и одјекиваху дуго кроз ваздух, и постојаху ласкаве, намјенујући се. Мушки и женски гласови су образовали врло пријатну цјелину. Но неки пут уздицао је један једини глас изнад осталих, врло високо, дајући једну једину ноту, око кога се суетицаху слојено остали, као гласови око средњег млаза у ријечној магници. Сада се, у размацима, у почетку сваке цјесме, чула метална вибрација гитарара и на-

међу једне и друге цјесме чули су се одјекрени удари жетави на рудини.

Њих двоје су слушали.

Може бити због каквог вјетрића, сад више није долазио исти мирис. Долазио је, може бити са Орландова брежуљца, јак мирис лимупова и поморанџи; може бити из башта Скалија мирис ружа, тако јак да у ваздуху давао укусе бонбона; може бити са баре Фарина долазио је њежан, влажан мирис флорентинске перунике, који је при удисању давао укусе прогутане воде.

Њих двоје су још ћутали, па сандуку, непомични, савладани пољудом мјесечево ноћи. Пред њима се пошљедњи пламичак пагао повијао, и савјајући се плавило свијећу која је била при крају. Сваки час се чинило као да ће да се угули. Њих двоје никако се нијесу мицали. Стајали су ту узнемирени, очију напрегнутих и укочених, гледајући дрхтави пламен који је изумирао. На један мах појача вјетар да угаси. Тада, не бојећи се мрака, са узаяјном пољудом истовремено, човек и жена прибише се једно уз друго, загрлише се, саставише уста, изгубљено, слијено, не говорећи, гушећи се милошћима...

да сваку дојкињу најприје лекар прегледа. У Хамбургу је законом утврђено, да сваку дојкињу, ма она ишла и у приватну службу, прегледа лекар, који је нарочито за то постављен. Колико је то оправдана мјера за тамошње прилике, свијече извјештаји тамошњег «лекара за преглед дојкиња». По том извјештају излази, да се на 10.000 дојкиња паде 50% њих, које су или доиста пренале (сифилитичне), или под сумњом да су. А већ то је ужасно, да и не спомињемо друге бољести дојкиња. — Па кад је тако, где се на то пази, како је тамо, где нико за то и не пита!...

Кратке Вијести

Нови ужаси „црне руке“. Из Њујорка јављају, да је тамо тајно разбојничко друштво, познато под именовом „црна рука“ извело опет једно ужасно дјело. Тражило је од једног власника куће хиљаду долара. Овај се није том позиву одазвао. Чланови „црне руке“ уђоше одономат тајно у кућу његову, прелише дрвене ступенице петролеумом, потпалише и умакоше. Грдна кућа за час је сва огрегла у пламену. Од 150 људи, који су спавали, изгорело је осам; двадесет пет их је тешко рањених. Но скоро свима пропала је сва имовина. Неуморном раду полиције и ватрогасаца пошло је за руком да спасу педесет жена и дјече.

Велика крађа. Од кнегиње Фармаковске, која путује у Италију, украли су пртљаг, коме је у готовини и у адиђарима вриједност од 800.000 круна. Ну осим тога било је у пртљагу и врло важних дипломатских списа. Крађа је безусловно на земљишту Италије учињена. Ко пронађе крадљивца добиће 30.000 круна награде.

Два љубавина убиства. У општини Шели, у Барањи, Матија Хорват убио је прво Јулијану Балинт што није хтјела за њега поћи, а за тим је и сам себе убио; а ципеларски помоћник Шандор Секереш прво је нож сјурно у срце шваљи Луизи Павличик, која је на мјесту мртва остала, а за тим је себе из револвера убио.

ПРИВРЕДА

Имовина Херцег-Босне. Некадања турска државна имовина у Босни и Херцеговини, која је послужила као изговор Аустро-Угарској у споразуму с Турском, да за право уступања власништва турског над тим земљама, плати 55 милиона круна, износи укупно 1.95 мил. хектара и она сачињава:

	Босна	Херцеговина	Укупно
	ха.	ха.	ха.
држ. шуме	1.692.510	260.354	1.952.874
од тога вие. шуме	1.269.562	97.108	1.366.670
вие. шуме	292.585	38.283	350.868
лугови	130.373	104.963	235.336

Од свију високих шума припадају: Јели, смрч, бору 363.092 хек. расту 101.563 хек. Ђуки 554.674 « мјеш. ш. 355.341 «

Просјечни годишњи принос на хектар државне шуме износио је 1.8 м³. У приватној сопствености налази се 153.280 ха. високе 215.300 ха. ниске шуме и 251.210 хек. лугова, укупно 619.790 ха. Укупно дакле имају Босна и Херцеговина 2.572.664 ха, (50% прорастајућа или на становањима 1.62 ха. докле Аустрија 0.41 ха. а Мађарска 0.52 ха.) шуме, од чега на Босну припада 2.181.940 а на Херцеговину 390.724 ха.

Извоз дрва износио је 1907 г. 5.6 мил. q. (товара) у вриједности 28 мил. круна: од чега пада на Аустрију 6.5% (364.000 q), на Мађарску 14% (846.000 q) и преко 40% на Италију.

Изложба нових изума у Петрограду. Од априла до 1 јуна ов. г. биће у Петрограду међународна изложба нових изума и проналазака на области технике и пољске привреде.

Међународни конгрес. — Приликом свјетске изложбе које ће идуће године бити у белгиској пријестоници Бриселу, држаће се и први међународни конгрес пољопривредних удружења и за демографију.

Пољопривредна изложба у Прагу. Ово је 60-та година како је приређена у Прагу прва пољопривредна изложба, па ће на овогодишњој изложби моћи да се види и: снимци са јавне изложбе оваца, говеда и пољопривредног оруђа године 1849. Од 1889 г. пак ове изложбе чешког средишњог пољопривредног друштва, у вези с великим тргом за пољопривредне справе и машине, приређују се скоро сваке године и то с великим успјехом, јер су ове вјерно огледало пољопривредног развоја и усталости Чешке и обилата шкела за стручњаче свију пољопривредних грана и из свију земаља.

Куповина мекиња за Белгију. Export Lagerhaus (Извозно смјестиште) Semlin (Земун) обратило се Пољопривредном Друштву у Србији с молбом за адресу

свију парних млинова у Србији, пошто намјерава куповати цијелу њихову производну мекиња за Белгију.

Дувански уварак у пољској привреди. У нас при преради дувана у фабрици отпада неколико хиљада килограма ситних дуванских отпадака и прашине које се не употребљавају низашта, но их просто спаљују. Директор фабрике дувана у Србији лично је изишао у сусрет Пољопривредном Друштву с питањем: не би ли се оно примило, да те дуванске отпатке, за свој рачун, употребљује на справљање уварка који би се могао корисно примјенити у пољској привреди противу штетних инсеката. И та се ствар налази на проучавању у наших стручњака по том питању.

У „Le progrès agricole et viticole“ № 13 од 28. марта ов. год. налазимо ово саопштење о томе:

Један декрет под 1. мартом ов. г. утврдио је услове продаје уварка дуванског противу инсеката, пољопривредним друштвима, као што иде:

Члан 1. — Продајна цијена у Француској, пољопривредним удружењима правилно образованим, титрираног (означеног) уварка, званог уварак јаки никотин, утврђена је на 1 круну по литру.

Члан 2. — Титриране (означене) уварке испоручују непосредно надзорници стоваришта управе посредних пореза пољопривредним удружењима у ђунама од 5 литара или садржином преко 5 литара у цијелим кантама (ламама) од 50 литара.

Члан 3. — Продајна цијена пољопривредним удружењима окружних градова, уварка дуванског обичног, или денатурисаног, утврђена је на двије паре по литру и за степен на данзиметру преко 100 (густина воде).

Члан 4. — Испорука обичног уварка пољопривредним удружењима врши се непосредно, било у фабрикама, било преко посредника антропа (слагалишта), у најмањој количини од педесет литара, с тим да тјечност мора имати густину најмање равну 110 (кад је густина воде равна 100).

Пољопривредна удружења дужна су дати судове за сипање обичног уварка и снос трошкове проноса из фабрике у слагалишта.

Члан 5. — Пољопривредна удружења уживаће користи овога декрета једино под условом, да не смију испоручивати ни уварак јаки ни уварак обичан до само и искључиво својом припадницима. Ова повластица биће одузета онима од њих за које се буде доказало, да се нијесу придржавала овога прописа.

Члан 6. — Пољопривредна удружења дужна су водити регистар прошивен и утврђен, који ће добити од управе посредних пореза, у који ће билежити редом ова примања и издавања уварка. Свака ова билешка билежиће дан и количине примљене или издате уварка, ушисивањем имена и адресе купчеве.

Просторије намијењене стоваришту или продаји уварка подлеже приступу и прегледу службеника управе посредних пореза.

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Америчани расту. Из Њујорка пишу: Према резултатима пошљедње статистике, која је ту скоро публикована, о величини америчког ђака, изгледа, да се тип Американчев налази у сталном растењу. Данашњи ђаци имају много већу просјечну мјеру, него њихови очеви и дједови. У јалској гимназији је просјечна висина ђака течајем пошљедњих пет година порасла за 4 и по сантиметра. Једновремено се губи и ранији мршави тип, уступајући мјесто све јачој тјелесној пуноћи: просјечна је тежина 27 фуната већа него прије. Спортско одушевљење америчких ђака ојачало је плућа, те су сад много већа и снажнија. Просјечна тјелесна висина у ђака већа је и у хорватској гимназији. И снага тјелесна повећала се течајем пошљедњих 28 година за 30—50 процената. Међутим, пада у очи, да је промјена у развоју опште мускулатуре за чудо мала, само се грдни обим повећало просјечно за 9 сантиметра. Пас, врат и горњи дио бутљаве већи су него прије. Објављени су и статистички бројеви за тјелесне односе америчке жене. Ти бројеви показују, да се америчка дјевојка све већа развија у темељан тип, али тако да висина стаса показује склоности опадању, док се ширина стално развија и напредује.

Прва ваздушна пруга. Отвориће се од 1. маја прва ваздушна пруга између Бостона и Њујорка (у Америци.) У близини Бостона, где је узет под закуп велики дио земљишта, већ се дограђују станице за ваздушне бродове. Око овог посла највише се заузима једини Бостонски аеронаут инжењер Глиден. Редовни саобраћај на ваздушном броду између

Бостона и Њујорка трајаће само три месеца дана у години. Вријеме доласка и одласка биће тачно одређено. Поред пруге биће у размацима од 40 километара подигнуте станице, у којима ће се смјестити „вехтери“ Отварање ово пруге биће у најкраћем времену, па ће се тада видјети, да ли је већ дошло доба, да се ваздушни бродови примјене на практични саобраћај

Становништво Јапана. Износимо статистичке податке, да се види, како се Јапаници нагло множе. 1883. год. било је Јапана 36 мил. 17 хиљ. 202 душе 1888. год. 39 мил. 607 хиљ. 254;—1893 год. 71 мил. 388 хиљ. 318;—1898. год. 43 мил. 463 хиљ. 855;—1903. год. 46 мил. 732 хиљ. 876;—1906 год. 48 мил. 699 хиљ. 583;—1908. Пријешао је број јапанског становништва преко педесет милиона. Јапан је сиромашна земља и не може своје становништво да исхрањује, и за то се сваке године Јапаници у све јачем броју исељују. У Кани и Кореји има их већ преко 100 хиљада; у осталим дјеловима Азије 39 хиљ. у Америци 70 хиљ. у Европи око 2 хиљ. Нарочито се радо селе у Манџурију. У Даљном их има само преко 17 хиљада, у Порт-Артуру 6 хиљ. у Мукдну 2 хиљ. У Јапану хришћанство се споро развија. Но једно је пало у очи. И ако у цијелом Јапану хришћанство сачињава само једну четвртину постојка укупног јапанског становништва, то је при пошљедњим изборима за јапански сабор изабрано четрнаест хришћана што, према 380 посланика, чини четир постојка.

Реформисање механа. У савезној Вашингтонској држави у сјеверној Америци спрема се закон, коме је сврха, да стане на пут ширењу пијанства. По овом закону затвором ће бити кажњен сваки механиџа, који би пустио у механу људе пијане, убојце или такве, који су већ били кажњени. Исти закон забрањује механиџама, да пуштају женске ондје, гдје се пије.

Сујетски канал. Прошле недеље напунило се равно педесет година од оног дана, у који је први ашов забоден у земљу код Порт-Саида ради копања сујетског канала. Ово техничко дјело, које је преображај учинило у модерном свијетском саобраћају, извршено је поглавито настојањем Француза Фердинанда де Лесепа, а Французи су га и финансирани. На прокоп, који је дуг 160 километара, 8 метара дукок и 60—100 метара широк, утрошено је 380 милиона франака. Довршен је 15. августа 1859. године, а 16. и 17. новембра исте године уз учешћа свих културних народа сјајном сјетковином отворен.

Седење тила селица. Управник немачке болнице у Јерусалиму извјестио је угар. орнитолошку централу, да су у близини Јерусалима крај једнога језера видљив јато рода, у којем је могло бити преко двије хиљаде грла. Јато рода из тога јата су живе ухваћене, а једна је на ноzi имала прстен са овим натписом: „ornith. Kozpont. Budapest. Hungarija 293“. По списку орнитолошке централе овој је роди лани у љето око ноге степнут прстен. Биће да се роде, враћајући се к својим старим тјездима из Јужне Африке, гдје су зиму провеле, пале на починак недалеко од Јерусалима. По саопћењу посланом из Јерусалима може се судити, да роде у повратку својем у завичај не путују пријеким путем преко Средиземног Мора, него ударају дужим али безблдијим — преко суше земље.

Телефон без жица. Познати амерички изумитељ др. Форест, изумио је два апарата, који ће јак уздићи тачно и брзо међусобно споразумевање у даљини. Први је изум нов брзојав без жица, са којим се може у једном сату 4000 ријечи отпослати. Други је изум телефон без жица, који је тако усавршен да ни један други није му раван. Форест је изјавио да ће путници, који путују по Атланском Океану, моћи слушати опере, које се дају у Европи или у Америци.

Нешто о мирсима. У старо су се доба мириси виеше трошили него данас, а нарочито у Египту, гдје су у великој количини трошили мирисног уља и траве. Стари Мисирци парфимирали су не само себе, него су и тијела своја мазали мирисним уљем, исто тако парфимирали су и мумије. И Јевреји су вољели мирисе. Они би у јутру и на вече банали мирисаву смрну и разво мирисаво корење. Међу даровима невјесте морали су бити и мириси, а био је обичај да се дванаести дио од мизаза утроши на мирисе. И код Грка био је парфим много цијењен. Они су толико вољели мирисе, да су сваки дио тијела посебним мирисом мазали. Посластичарице и кафеане у старој Атини замјенивале су дрогерје. Ту се сакупљао отмијенији свијет и разговарао о разним догађајима. Од Грка су мирисе касније примили Римљани.

Телеграми

— Бечког Кор. Бироа —

— Од 27. и 28. априла —

Султан и Младотурци

Цариград. Међу осталим гласовима, који су распрострањени постоји и о неспоразуму између Султана и младо-турског кометета.

Порођај књагиње Кирилове

Кобург. Према вијести која је стигла овдје, велика књагиња Кирилова родила је у Паризу мушко дијете.

Свечаност у Цариграду

Цариград. Свечаност опасивања мача Мухамедова извршена је према програму без инцидента. Султан је био свуда живо акламиран.

Закон о генералштабу

Петроград. „Вјесник“ јавља, да је у сједници државнога савјета секретар објавио пројект закона о генералном штабу марине, који је био усвојен од Думе и државног савјета, а који цар још није санкционисао.

Нашљедник Столипина

Петроград. „Слово“ доноси, да се Горемикин може сматрати као нашљедник Столипина и да је био позван из Висбадена.

Босанска посада

С. Ријека. Пошто су се на југоистоку монархије одношаји примирили, разријешена је дужности 18 о. м. постојећа босанска војска. „Штрајфунг“ остају и надаље.

Ријечко црквено питање

Ријека. Више хрватских листова донело је вијест, да је отргнуће парохије од сењске бискупије већ закључено. Увјерава се са аутентичне стране, да су све те вијести подпуно неистините; цијела ствар још није ријешена, а нити има изгледа, да би се ријешење прије свршетка угарске кризе очекивати могло.

Догађаји у Турској

Цариград. Султан Мухамед V. примио је једно изасланство из Брусе и обећао му, да ће примити покровитељство над изложбом, која ће тамо у љето отворена бити, те да ће том приликом посјетити гроб својих предака, као и освојитеља Румелије, Казим Сулјеман паше, у Галипољу.

Криза у Угарској

Будимпешта. Бивши министар предсједник гроф Тиса повратио се са својега имања Геста и долази данас иза грофа Апоњи-а, а пред Кошутом у аудијенцију пред краља. Гроф Драгутин Куен-Хелервари долази тек сјутра са свога имања овамо и биће у посебној аудијенцији примљен. Оба потпредсједника скупштине Стјеган Раковски и Људевит Наваи долазе сјутра пред цара. Осим грофа Куен-Хелервари-а и бившега министра финансија Лукача примиће цар још чланове независне странке Павла Холциа и Ивана Тота. Пошто ради одласка царевог никакве одредбе издате нијесу, могуће је, да ће још и даљњих позива у аудијенцију бити.

Пошто напуштам своју досадању радњу у Подгорици, то умољавам све моје дужнике, да ми у року до 15 маја ове године, исплате своје дуговање, какако не бих био принуђен, да наплаћујем судским путем.

Подгорница, 10. априла 1909 год.
3,3 Павле Гвозденовић

ОБЈАВА

Стављам до знања поштованој публици да од 1-ог маја ове год. прелазим у Подгорицу са радом, где ћу се бавити неко извјесно вријеме.

Д-р Ристо Кулеф
зубни лекар